

Materiál na rokovanie
Hospodárskej a sociálnej rady SR
dňa 07. 02. 2022

k bodu č. 1

Stanovisko ZMOS

k materiálu: Strategický plán Spoločnej poľnohospodárskej politiky 2023-2027

Všeobecne k návrhu:

Návrh Strategického plánu spoločnej poľnohospodárskej politiky SR 2023-2027 je iniciatívny materiál, ktorý je Slovensko povinné predložiť, aby mohlo čerpať podporu z Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (ďalej len „EPZF“) a Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (ďalej len „EPFRV“) v programovacom období 2023-2027 prostredníctvom súboru intervencií vo forme priamych platieb, prechodných vnútroštátnych platieb, sektorových intervencií a intervencií na rozvoj vidieka zoskupených v rámci 9 špecifických cieľov a 1 prierezového cieľa.

Rozpočet SP je 4 261 975 046 EUR verejných zdrojov na 5 rokov (v prípade rozvoja vidieka na 7 rokov), z toho 3 396 791 658 EUR predstavuje príspevok EÚ a 865 183 388 EUR príspevok štátneho rozpočtu SR.

Východiskom pre vypracovanie SP bol dotazníkový prieskum, ktorého cieľom bolo identifikovať potreby a preferencie verejnosti o nastavení budúcej spoločnej poľnohospodárskej politiky. Dotazníkového prieskumu sa zúčastnilo 685 respondentov, z toho 56 % predstavovali poľnohospodári.

SP zohľadňuje v súlade s princípom partnerstva výsledky rokovaní pracovných skupín a podskupín vytvorených za účelom prípravy jednotlivých intervencií SP, ako i SP ako celku, ktoré sa uskutočnili v období od začiatku roku 2019 do 15. decembra 2021, v ktorých okrem mimovládnych partnerov boli zastúpené aj relevantné ústredné orgány štátnej správy vrátane tých, ktoré sú zodpovedné za vypracovanie/koordináciu Operačného programu Slovensko za účelom zabezpečenia doplnkovosti týchto dokumentov.

SP bol predmetom medzirezortného pripomienkového konania. K zásadným pripomienkam, ktoré nebolo možné zo strany predkladateľa akceptovať, boli s relevantnými povinne pripomienkujúcimi subjektmi uskutočnené rozporové konania, v dôsledku ktorých bol rozpor odstránený. Rozpor sa nepodarilo odstrániť len v prípade 1 zásadnej pripomienky MIRRI SR. K predmetnému materiálu predložili prostredníctvom Právneho a informačného portálu Slo-lex aj iné subjekty, ako i verejnosť, z ktorých žiadna nemal charakter hromadnej pripomienky. MPRV SR napriek tomu v snahe o dosiahnutie čo najširšieho konsenzu pozvalo na rozporové

konanie aj tieto subjekty vrátane verejnosti. Výsledkom bolo stiahnutie veľkého počtu zásadných pripomienok, resp. ich čiastočne akceptovanie.

Pripomienky k návrhu: ZMOS v medzirezortnom pripomienkovom konaní uplatnilo päť zásadných pripomienok. V rámci rozporového konania zo dňa 17.1.2022 bol rozpor odstránený v prípade troch pripomienkach. Rozpor pretrváva v dvoch pripomienkach, ktoré ZMOS predkladá aj na mimoriadne rokovanie HSR 7.2.2022:

1. Intervencia na rozvoj vidieka – projekty Spolupráce LEADER: požadujeme navýšenie financovania a spolufinancovania pre intervenciu 77.1 Spolupráca-LEADER najmenej na úroveň alokácie pre LEADER súčasného programového obdobia t.j. 325 236 152,46 eur. Navýšenie predloženého návrhu alokácie pre LEADER (166 706 566 eur) o 150 mil. eur.

Odôvodnenie: Navrhovaná alokácia pre intervenciu Spolupráca – LEADER nezabezpečí kontinuálny, komplexný a udržateľný rozvoj vidieckého územia prostredníctvom etablovaných štruktúr verejno-súkromných aktérov a partnerov v území – miestnych akčných skupín (MAS). Pokrytím iba časti územia Slovenska MAS podľa predloženého návrhu (41% obyvateľov = 65 MAS), malé obce v súčasných MAS, ktorým nebude schválená stratégia, stratia možnosť projektových podpôr na rozvoj vidieka zo Spoločnej poľnohospodárskej politiky. Doposiaľ v rámci Programu rozvoja vidieka 2014-2020 čerpali zdroje prevažne obce do 100 obyvateľov a prostredníctvom LEADER bez obmedzenia počtu obyvateľov, ale pri aktuálnom návrhu aj pri „navýšení alokácie“ nastane zánik rozvoja vidieka s pokrytím len 41% vidieckeho obyvateľstva prostredníctvom 65 MAS. Je veľký predpoklad, že malé obce, ktoré doposiaľ neboli členmi MAS a budú sa chcieť uchádzať o zdroje z SPP 2023-2027, sa stanú členmi MAS, aby sa dostali k týmto zdrojom, ktorého sú z pohľadu malých obcí významným zdrojom rozvoja územia (konkrétne opatrenie 7 PRV 2014-2020 a jeho podopatrenia 7.2, 7.4, 7.5) pre obce do 1000 obyvateľov a podopatrenie 7.3 pre obce do 500 obyvateľov (napr. v r. 2016 v 7.4 bolo predložených 1400 žiadostí od obcí do 100 obyvateľov).

Navýšenie alokácie pre intervenciu Spolupráca – LEADER z navrhovanej 166 706 566 eur na úroveň minimálne 325 236 152,46 eur. t.j. alokácie na podporu LEADER v IROP a PRV 2014-2020 (IROP – LEADER: 100 mil. eur, PRV - LEADER / M19: 105 736 152,19 eur, PRV – Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach / MO7: 119 500 000,27 eur).

Zároveň je potrebné zobrať do úvahy navrhovanú skutočnosť, LEADER (MAS) nebude podporovaný v Operačnom programe Slovensko 2021-2027 ako tomu bolo doposiaľ v rámci IROP – CLLD 2021-2027. CLLD bude financovaný monofondovo, len z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka. Aj napriek tomu, že malé obce do 1000 obyvateľov sa budú môcť uchádzať o zdroje z budúceho OP Slovensko na regionálnej úrovni (cez Integrované územné stratégie) je veľmi malá pravdepodobnosť, že tieto obce budú úspešné a dostanú sa k zdrojom potrebným na rozvoj územia. Zároveň tieto obce nebudú mať technickú a odbornú kapacitu vstupovať do partnerstiev t.j. integrovaných projektov alebo sa uchádzať priamo o zdroje SO /RO, a preto argument, že malé obce budú mať prístup k zdrojom na rozvoj vidieka v OP Slovenska je len domienka. Malé obce nebudú konkurenciaschopné v porovnaní s väčšími a nebudú mať garantovanú alokáciu, tak ako ju majú v súčasnom PRV (v M07). To

isté platí aj pre MAS, ktoré síce budú oprávneným žiadateľom v OP Slovensko na regionálnej úrovni, ale nebudú mať garantovanú alokáciu tak ju mali doposiaľ v IROP – CLLD (opatrenie 5).

Podľa prieskumu európskej asociácie národných združení miest, obcí a regiónov (Rady európskych obcí a regiónov / Council of European municipalities and regions / CEMR), najdôležitejšími európskymi zdrojmi financovania vidieka je jednoznačne Európsky fond pre rozvoj vidieka, potom Európsky fond regionálneho rozvoja a Európsky sociálny fond. Sú to najviac využívané zdroje financovania v európskych krajinách. Najmenej sú využívané priamo riadené európske programy.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti a požiadavku o navýšenie alokácie pre CLLD v novom programovom období požadujeme multifondové čerpanie eurofondov na mikroregionálnej úrovni prostredníctvom stratégie miestneho rozvoja CLLD. Opäť zdôrazňujeme a požadujeme multifondové financovanie CLLD (z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka a Európskeho fondu regionálneho rozvoja, ktoré ostalo len v rovine požiadaviek partnerov, bez akejkoľvek oficiálnej komunikácie za účasti partnerov – zástupcov stavovských organizácií a medzi kompetentnými ministerstvami (MIRRI SR a MPRVR SR). Na výstupoch z komunikácie medzi týmito rezortmi vo veci multifondového prístupu k CLLD v novom programovom období stále trváme, pretože táto požiadavka zo strany ZMOS a NS MAS voči MIRRI SR a MPRV SR ostala len v rovine požiadavky bez adekvátneho zdôvodnenia zo strany kompetentných orgánov.

Fakty o charaktere našej krajiny a štruktúre územia, predchádzajúce skúsenosti a zabehnutá spolupráca verejno-súkromných partnerstiev v území, podpora v prospech rozvoja vidiek zo strany Európskej komisie, skúsenosti z okolitých krajín, kde multifondový prístup ostal zachovaný prípadne sa rozšíril o zdroje z ďalších fondov, hovoria v prospech podpory CLLD. Je tu potrebné uviesť, že nie je na mieste odvodzovať závery zo súčasného stavu čerpania zdrojov na CLLD (MAS) z IROP a PRV 2014-2020. Prvé stratégie miestnych akčných skupín boli schválené riadiacim orgánom v 2019 (dlhotrvajúce postupy a procesy zo strany RO).

2. Intervencia na rozvoj vidieka – projekty Spolupráce LEADER: požadujeme nastavenie takých kritérií pre vytvorenie MAS a počet MAS v území, ktoré bude rešpektovať prístup „zdola nahor“ a nebudú diskriminované územia a obce, ktoré prejavia záujme o vytvorenie stratégie MAS a zároveň bude zabezpečené financovanie všetkých MAS, ktoré preukázali opodstatanie fungovania v súčasnom období alebo vytvoria stratégie, ktoré budú naplňovať princípy a ciele CLLD/LEADER.

Odôvodnenie: Súčasný návrh nastavenia implementácie stratégie CLLD prostredníctvom miestnych akčných skupín ide proti princípu na ktorom je prístup LEADER založený „zdola nahor“. Návrh na vytvorenie a podporu MAS (65 MAS a 41% vidieckej populácie) predpokladá, že podpora rozvoja prostredníctvom miestnych akčných skupín v novom programovom období nebude životaschopná a stratégie MAS nebudú naplňovať funkcie v prospech rozvoja miestnych komunit a samotného rozvoja vidieka. Absencia prístupu „zdola nahor“- návrh kritérií pre výber MAS sú diskriminačné a úplne odstrihnú od možnej finančnej podpory územia, ktoré nebudú pokrývať schválené MAS. Predložený návrh stavia MAS do

konkurenčnej roviny, nie všetky predložené žiadosti o schválenie stratégie získajú podporu, a tak spôsobí zánik MAS, podporu malých obcí a rozvoja vidieka v niektorých častiach Slovenska.

Záver: Návrh odporúčame do ďalšej časti legislatívneho procesu len po zohľadnení predložených pripomienok.

Mgr. Branislav Tréger, PhD.
predseda ZMOS